

## Kronika

LOJZE KRAKAR,  
NEKJE TAM ČISTO NA ROBU

književnost Nova pesniška zbirka\* že dolgo uveljavljenega in priznanega pesnika, literarnega zgodovinarja, urednika in slovenista Lojzeta Krakarja Nekje tam čisto na robu je posvečena prijateljem Mitji Mejaku in Jožetu Leganu, zlasti posvetilo prvemu — piscu kratke spremne besede in plodnemu kritičnemu in publicističnemu spremljevalcu njegove generacije — kaže, kako živo medsebojno tovariško in prijateljsko vez je ustvarila generacija, ki ji oba pripadata. (Mejakovo uredniško, dramaturško in kritičsko delo še ni bilo v celoti pregledano in ocenjeno, izdajo izbora njegove publicistike napoveduje Slovenska matica. Izdaja bo samo potrdila to, kar že vemo — Mitja Mejak je živel in ustvarjal s svojo pesniško generacijo, kritičsko spremljal plodove njihovega ustvarjanja in kar je še važnejše; njegova kritičska praksa in poetika sta se oblikovali prav ob tej generaciji in njenih literarnih razsežnostih).

Zbirka Nekje tam čisto na robu oblikuje znano Krakarjevo humanistično-izpovedno poetiko v novih vsebinskih odtenkih; od bivanjskih stisk, travm, dvomov do zavesti o vztrajanju v življenjskem boju, kljub izkušnjam polpreteklosti (Auschwitz) in obupom v sedanjosti. Že uvodni tekst v zbirko, ki ji daje naslov, aktualizira izrazito izpovedno voljo, brez artističnih stilnih preobremenjenosti, prej je navzoča ritualna vizionarnost, kot opazen stilni element v določanju razmerja med že-

ljami in stvarnostjo ubesedenega lirskega subjekta (npr.: »/.../ nebo, ti pa pošlji kdaj v goste mi / mravljičo z žulji romarja / in v žgoči moj poldan oblaček, / pahljačo boginj, naj obišče me / kdaj tudi oslišč betlehemski, / tisti z dihom, toplim kot sonce, / tisti s sedlom za odrešenje, / tisti s tršim kopitom kot kamen« (9). Tu ne gre za krščansko metafiziko v pravem pomenu besede, marveč za simbole odrešitve, upanja v smiselnost bivanja, kljub njegovi minljivosti. Zato Lojze Krakar tudi uporablja simbole iz preteklosti, znane zgodovine kot element časovne-diahrone perspektive življenja (Praznična svetloba vélike katedrale).

Drugi element prikazovanja časovne dimenzije bivanja so v Krakarjevi poeziji prizori iz narave in življenja v njej; avtor jih večkrat antropomorfizira in z njimi stopnjuje in razširja primerjavo s subjektivimi bivanjskimi legami in spoznanji (Riba, nema v veselju, Neka ujeta v meni, Nebo, ki si hotelo naju imeti, Vodnjak, ki se dno mu svetlika, ...). Le-ta niso vedno »apokaliptična«, zlasti v tekstih, kjer avtor aktualizira elemente bivanjske avtentičnosti (rojstvo, elementarnost narave): Od apokalipse do upanja, Polje ne pomni več, Ne morem se spomniti, Pomladni dan je skoz okno, Godrnjaje se dvigne zemlja, Razžari se, dan današnji, Ru-meni topoli, zarisani.

V Krakarjevi poeziji v zbirki Nekje tam čisto na robu se pojavlja še ena opazna tema — o pristnih medčloveških odnosih, sposobnostih zbliževanja, razumevanja, strpnosti, tovarištva: »/.../ Zatorej predlagam / nenehno molitev / za osmislitev / besede tovariš. / Predlagam ponavljanje / besede sosed / do smrtne izčrpanosti, / morda bo zaleglo. / In z mislijo, da smo bratje, / popišimo vse knjige / ... / « (53). Tej temi

\* Lojze Krakar, Nekje tam čisto na robu, Mladinska knjiga Ljubljana 1975, zbirka Nova slovenska knjiga, likovno uredil in opremil Julijan Miklavčič, spremna beseda Mitja Mejak, str. 75.

se pridružuje še motiv iskanja izvornih temeljev življenja (Da ne bi v oceanu brezimja pozabil, Potrpíte, takoj grem) in motiv skrbi za usodo človeštva (Strah prekipeva iz mene).

Krakarjeva poezija se kljub izraziti izpovednosti izogiba filozofske refleksije, zlasti pa dajanju trdnih in dokončnih spoznanj o sebi in lastni vlogi v svetu; če je v njej opazno spoznanje o relativnosti življenja, to še ne pomeni, da je dan znak za »razpuščeno brezvrednost«, marveč impulz za iskanje novega ravnovesja. V tem prizadevanju je Krakarjeva poezija življenjsko zrela; izogiba se prevelikemu artizmu (še najraje ima paraboliko in simbolne elemente), po drugi strani pa izpovedni neposrednosti in deklarativnosti. Poezija v zbirki *Nekje tam* čisto na robu noče bralca prepričevati s spoznanji in tezami — to ni njena funkcija; poetičnost se stopnjuje v strogo vodenem razmerju med idejo in njenimi oblikovno-simbolnimi temelji, med tezo in parabolno in v izboru aktualiziranih tem. V vsem tem dopolnjuje lastni razvojni lok in tipologijo poezije generacije, ki ji njen avtor pripada.

#### MILAN JESIH, KOBALT

Milan Jesih, avtor *Kobalta*,\* zadnje pesniške zbirke, v svojem opaznem pesniškem opusu v berí mlajših pesnikov po letu 1970, doživlja vse močnejši prodor v slovenski literarni prostor z navidez manj združljivima literarnima zvrstema: poezijo in dramatiko. Lahko rečemo, da uspeva z obema; tako v poeziji kot v dramatici si je ustvaril avtentičen izrazni profil, ga v novih delih dopolnjuje in radikalizira. S svojimi dramskimi teksti si je v nekaj letih

pridobil lepo število gledalcev, poslušalcev in bralcev, kar more biti mlademu avtorju velika spodbuda za nadaljnje ustvarjanje, hkrati pa so dramske predstavitve napisanih tekstov odlična šola lastne dramaturgije in praktičnih preverjanj »pravilnosti« napísanih dram. Toda to je le ena komponenta iz ustvarjalnega opusa Milana Jesiha, če na tem mestu samo še omenimo prevajanje in prirejanje gledaliških del za potrebe slovenskih gledališč. Druga ustvarjalnost, s katero se je študent primerjalne književnosti že na začetku študija »pokazal« med kolegi in tudi v širši javnosti na recitalih, literarnih večerih in v tisku, sega verjetno še pred začetke dramskega ustvarjanja. Rezultat Jesihovega pesnjenja so tri samostojne pesniške zbirke, v katerih se že kaže avtorjev pesniški razvojni lok.

Kobalt preseneča s svojo tekstovno urejenostjo, disciplinirano gradnjo dvokitičnih pesmi s po štirimi verzi. Celota petinšestdesetih tekstov na prav toliko straneh se ne podreja običajni delitvi na cikle, niti po formalni, še manj po tematski razdelitvi. Kobalt je pisan scela, kot en sam tok izpovedne vizije o sebi, o lastni konfrontaciji z obdajajočo stvarnostjo, življenjem, časom. Stopnjevanje Jesihove izpovednosti na račun prejšnjega večkrat lahkotnega, »vodnikovega« ritmično-artističnega stila, jezikovnega esteticizma z opaznim poudarkom na gradnji metaforično bogatih sintagem in verzov, daje Kobaltu potrebno ravnovesje med izpovednim tipom poezije in njenimi larpurlartističnimi temelji. Jesihova poezija ni več »v sorodu« s prejšnjimi, večkrat opaznimi Šalamunovimi vplivi; prvoosebni lirski subjekt, izpovedovalec svojih življenjskih izkušenj in bivanjskih leg ni prozaično vzvišen nad realno pojavnostjo, ampak se vse bolj staplja z njo, s čimer se po eni strani iz te poezije izgublja »lahkotnost« izraza in ritmično jezikovno muziciranje, po dru-

\*Milan Jesih, Kobalt, Državna založba Slovenije Ljubljana 1976, opremil Matjaž Vipotnik, fotografija na naslovni strani Igor Antič, str. 65.